

Länsstyrelsen
Västerbotten

Värdebeskrivning

1(7)

Diarienummer

2014-02-17

500-1521-2013

OMRÅDE AV RIKSINTRESSE FÖR FRILUFTSLIV I VÄSTERBOTTENS LÄN

Områdesnummer och områdesnamn

Nummer: 10

Namn: Lögdeälven

Kommun

Åsele (63), Bjurholm (03), Nordmaling (01)

Area

Totalt 23 200 ha

2 600 ha vatten (Lantmäteriets fastighetskarta 2014)

Huvudkriterier

1. Område med särskilt goda förutsättningar för berikande upplevelser i natur- och kulturlandskapet.
2. Område med särskilt goda förutsättningar för land- och vattenanknutna friluftaktiviteter och därmed berikande upplevelser.

Stödkriterier

1. Berikande upplevelser i natur- och/eller kulturmiljö
 - Intresseväckande natur- och kulturvärden
 - Tilltalande landskapsbild
 - Orördhet
 - Stillhet, tystnad, låg ljudnivå
 - Omväxling
 - Särprägel
 - Artrikedom
2. Goda naturgivna förutsättningar för friluftsliv
 - Lämplig terräng och variationsrik natur
 - Bra vattenkvalitet
 - Område där man kan bedriva friluftsliv förhållandevis ostört
 - Förekomsten av sammanhängande gröna stråk
 - Vattenanknutna friluftaktiviteter t.ex. fritidsfiske och paddling
3. Goda förutsättningar för att behålla och förbättra värden
 - Naturvärden som kan bestå även vid ökad besöksfrekvens
 - Det finns infrastruktur till och inom området
 - Förekomst av anläggningar för friluftslivet
 - Möjlighet att bevara områden utan omfattande anordningar ("vildmarkspräglade områden")
 - Frånvaro av hinder för områdets användning för friluftssändamål

Friluftaktiviteter

Friluftsliv innefattar såväl upplevelsevärden som aktiviteter. Definitionen av friluftsliv är "vistelse utomhus i natur- och kulturlandskapet för välbefinnande och naturupplevelser utan krav på tävling".

Lögdeälvsområdet har särskilt goda förutsättningar för natur- och kulturupplevelser, bergsklättring, fritidsfiske, paddling, ridning, vandring och övernattninng / tältning.

Området har också goda förutsättningar för bl.a. fågelskådning, geocaching, strövande, terrängcykling, turåkning på skidor, svamp- och bärplockning.

Beskrivning av områdets värden

Lögdeälvsområdet bjuder på rikt varierande naturscenerier. Lögdeälven är en typisk skogsälv med meandrande lopp, höga raviner och nipor. Lögdeälvens huvudfåra med tillhörande strandparti ger en bra bild av landskapets utveckling efter senaste istiden. På de under vårflo den översväm made älvstränderna växer en örtrik vegetation.

Längs Lögdeälven går vandringsleden Vildmarksleden och en ridled. Älven erbjuder paddling i såväl fors som lugna meandersträckor. Älven har bra laxfiske och fina möjligheter till klättring året runt på Blåberget.

Området längs Lögdeälven nås via mindre vägar från väg E4 och "Konstvägen Sju älvar", väg 92. Intressanta besöksmål är bl.a. nipan "Drakryggen" och Storrisbergsgrottornas naturreservat.

Lögdeälven är natura 2000 område och det finns ett par naturreservat. Delar av Sveaskogs Ekopark Kåringberget ligger inom riksintresset.

Förutsättningar för bevarande och utveckling av områdets värden

Områdets karaktär av opåverkad skogsälv och välutbildade geologiska formationer bibehålls. Särskild vikt läggs vid att bevara de delar som kännetecknas av orördhet och större sammanhängande gröna stråk, områden som erbjuder stillhet och tystnad samt viktiga reproduktionsområden för fisk.

Åtgärder för att bevara och utveckla områdets värden för friluftslivet:

- Bevarande och skötsel av för friluftslivet intressanta natur- och kulturmiljöer. Det innefattar också fortsatt inventering och uppföljning av naturtyper, arter, forn lämningar och kulturhistoriska miljöer för att säkerställa långsiktigt bevarande och bra information till besökare.
- Säkerställa delområden med lägre grad av infrastruktur, service och friluftsanläggningar för att möjliggöra mer vildmarkspräglade upplevelser (orördhet, stillhet, låg ljudnivå), kombinerat med delområden med högre grad av tillgänglighet.

- Stärka områdets möjligheter till natur- och kulturupplevelser samt utöva olika friluftaktiviteter genom t.ex.
 - bra information bl.a. med avseende på marknadsföring, natur- och kulturvägledning, fiskeinformation, webb, appar, kartor och skyltning om intressanta besöksmål.
 - säkerställa goda allmänna kommunikationer till området som t.ex. buss och tåg.
 - underhåll av vägar till och inom området.
 - goda möjligheter att röra sig mellan för friluftslivet intressanta platser med exempelvis cykel och buss inkluderat nödvändig infrastruktur som parkeringar, möjligheter att lägga i kanot med mera.
 - skötsel och nyanläggning av friluftsanläggningar som leder, övernattningsstugor, rast- och fiskeplatser.
 - utbud av olika övernattningssalternativ och möjlighet att köpa mat.
 - tillgängligt dricksvatten av god kvalitet.
 - utveckling av långsiktigt hållbar turism, exempelvis guidade turer och fiske.
 - bra möjligheter att köpa fiskekort och hyra utrustning för olika friluftaktiviteter som till exempel kanot, fiske- och klät-
terutrustning.
- Lokalisering och utformning av anläggningar och friluftaktiviteter så att värdefulla natur- och kulturmiljöer inte försämras. Till exempel förebygga erosion eller slitage genom bl.a.
 - kanalisering av besökare längs vandrings- och paddelleder och till rastplatser i de delar som nyttjas mest intensivt.
 - ett väl förvaltad och långsiktigt hållbart fiske.
- Samordning av olika friluftsupplevelser och aktivitetens behov vid planering av områdets nyttjande, exempelvis i samband med restaurering av älvsträckor för att förbättra fiskföryngring tas hänsyn till behovet av framkomlighet vid paddling.
- Samverkan mellan olika aktörer (t.ex. kommun, länsstyrelsen, natur- och friluftorganisationer, fiskevårdsområden, lokala föreningar och turistorganisationer) vid planering, lokalisering och drift av friluftsanläggningar för ett långsiktigt hållbart nyttjande av området.

Åtgärder, verksamheter och andra intressen som påtagligt kan skada områdets värden:

- Åtgärder som i sig eller i kombination med andra ingrepp påverkar områdets förutsättningar för natur- och kulturupplevelser samt möjligheten att bedriva friluftaktiviteter som t.ex. fiske, paddling, naturstudier och vandring. Områdets upplevelsevärden kan reduceras av exempelvis
 - ljud- och ljusstörningar samt försämrade landskapsbild från vildmarkspräglade områden och för friluftslivet intressanta besöksmål, leder, fiske- och rastplatser, utsiktspunkter o.dyl.

- anläggningar, stängsel eller privatisering som ger försvårad åtkomst till för friluftslivet intressanta platser.
- Negativ påverkan på för friluftslivet viktiga mark- och vattenmiljöer genom t.ex. föroreningar, försurning och grumling av vattenmiljöer, vattenreglering, vandringshinder för fisk, omfattande avverkningar, grävning och schaktning i intressanta geologiska miljöer, överfiske, inplantering av främmande arter, spridning av sjukdomar samt andra störningar på djur- och fågellivet eller lekområden för fisk.

Områdets huvuddrag

Lögdeälven är en av landets få outbyggda skogsälvar. Lögdeälven har sina källflöden på Stöttingfjället. Älven har flera väl utbildade meanderbågar bl.a. mellan Fällfors och Nedre Nyland, Norrfors och Nordsjö och från Toböle till mynningen. I anslutning till meanderbågarna finns avsnörda korvsjöar i olika stadier av upptorkning och etablering av vegetation. Lögdeälven har flera långa forsar bl.a. Långforsen, Fällforsen, Älgforsen och Storfall. Fin utsikt över meanderbågarna bl.a. från Stor-Gravaberget. Ner till Övre Nyland heter älven Lögån.

Lögdeälvens ravinlandskap med fågelrika lövskogar, meanderbågar och terrasser bjuder på varierat landskap. Sträckan mellan Lögdasjön och Övre Nyland erbjuder fin forspaddling. Lugnare paddelvänliga meandersträckor finns t.ex. vid utloppet i Nordmalingsfjärden. Det finns goda möjligheter att se älg, bäver, knipa, storskrake och utter. I flera av niporna häckar back-svalor.

Fritidsfisket efter lax och havsöring är väl känt och Lögdeälven är ett uppskattat fiskevatten. Lögdeälven är i långa stycken relativt grund och består till stor del av långa stryck- och forspartier vilket gör den särskilt lämplig för flugfiske. Bra fiskeplatser finns bl.a. vid Norrfors, Högåker och Hyingelsböle.

Det finns gott om vägar från väg E4 och Konstvägen 7 älvar (väg 92) som gör Lögdeälvens dalgång tillgänglig. Lögdeälven passerar några byar och möjlighet till logi och service finns bl.a. i samhällena Nordmaling, Bjurholm och Åsele (Sjeltie).

Den 85 km långa Vildmarksleden följer älven från hängbron vid Ormaggan ner till kusten. Från Ormaggan pågår arbete med att förlänga leden till Fredrika (Vistege). Vandringsleden kommer troligtvis byta namn till Tempelleden. Till stora delar går leden på rullstensåsen som löper längs älven genom lövrika strandskogar med rik växtlighet, fuktiga granskogar och öppna tallhedar. Längs leden finns broar, rastplatser, vindskydd och övernattningsstugor som det är fritt att vistas i. Vid bl.a. Svartforsen och Röd-viken finns badstränder med sand. En 20 km lång ridled går längs älven. Vid övernattningsstugorna och vindskydden finns bindpålar och hästthagar. På Blåberget ges goda möjligheter till klättring.

Vattenföringen i Lögdeälven kännetecknas av en hög flödestopp på våren/försommaren följt av låg sommarvattenföring. Nederbörden har stor påverkan på vattenståndet, då älven har sitt nederbördsområde i skogslandet

och inte berörs av snösmältningen från fjällen. På de tidvis översvämmade markerna är växtligheten rik med bl.a. smörbollor, rödblåra och liljekonvalj.

Lögdeälvens dalgång är smal med tjocka lager sediment i ett av landhöjningen starkt påverkat område. Detta skapar förutsättningar för snabba landskapsbildande processer. Dalgången uppvisar en stor variation av landformer med goda möjligheter att studera älvens utveckling från istiden fram till idag. Älven är känd för sina ravinlandskap, åsar, meanderbågar och älvterrasser med rik växtlighet. Drakryggen, den mäktigaste av niporna längs Lögdeälven, har en trapp upp till den vackra utsikten. Fina tunnelgrottor har skapats i urberget, t.ex. Tjuv-Antes grotta i Storrisbergets naturreservat. Från Storrisberget erbjuds fin utsikt över det platta kustlandskapet.

Längs Lögdeälven finns flera fornlämningar och kulturmiljöer, t.ex. fångstgropssystem vid Stor-Gravaberget och spår från tidigare skogsbruk bl.a. anläggningar för flottningen. Timmerflottningen upphörde 1969. Sveaskogs ekopark Kåringberget ligger kring södra delen av Lögdasjön och nedströms längs Lögdeälven. Inom ekoparken finns vandringsleder som bl.a. går förbi fångsgropar, tjärdalar och utsiktspunkter.

Områdets avgränsning

Lögdeälven rinner upp i trakterna av Gransjömyrarna. Riksintresseområdet har avgränsats från Lögdasjön till utloppet i Nordmalingsfjärden.

Området är avgränsat i skala 1:50 000. Det innebär att gränserna inte ska tolkas som exakta vid användning av större skala. Åtgärder utanför såväl som innanför riksintressets gränser kan påverka områdets värde för friluftslivet beroende på vad som görs och vilka typer av friluftsliv som utövas inom det berörda området. Namn på platser anges i enlighet med Lantmäteriets kartor.

Planering och säkerställande

Lögdeälvområdet berörs av följande skyddsformer:

- Naturreservat: Bastuklumpen, Ålidberget, Storrisbergsgrottorna
- Natura 2000: Lögdeälven (SE0810433), Storrisbergsgrottorna (SE0810005)
- Fredningsområde för lax och öring vid Lögdeälvens mynning i Nordmalingsfjärden
- Fornlämningar och kulturmiljöer enligt Kulturmiljölagen
- Strandskydd 7 kap 13-18 §§ miljöbalken inkl. utvidgat strandskydd längs kuststräckan på norra sidan av älvens utlopp (översyn pågår)

Andra riksintressen som berörs

- Riksintresse för Naturvård 3 kap 6 § Miljöbalken: Lögdeälven (NRO24064)
- Riksintresse för Vattendrag med förbud mot vattenkraft 4 kap 6 § Miljöbalken: Lögdeälven

- Riksintresse för Rennäring 3 kap 5 § Miljöbalken för Vilhelmina norra och Vapsten samebyar. Norskt konventionsområde för Susendals reinbetesdistrikt.
- Riksintresse för Kommunikationer 3 kap 8 § Miljöbalken: väg E12, järnväg (Mellansel – Vännäs) och järnväg (Botniabanan, Husum-Gimonäs)

Övrigt underlag

Lögdeälven omfattas av översiktsplan för Åsele kommun (1991), Bjurholms kommun (2012) och Nordmalings kommun (1996). Ny översiktsplan för Nordmaling påbörjades 2009, men har ej vunnit laga kraft. Ny översiktsplan för Åsele pågår (2013).

Andra planer av intresse är Vindkraftsplan (2010) och Strandskydd (LIS; 2013) i Umeregionen samt Vindkraftsplan för Södra Lappland (2009). Plan för turismnäringen i Nordmaling (2003).

Bevarandeplaner för natura 2000 områden och skötselplaner för naturreservat.

Referenser

Strategier och planer

- Bjurholms kommun. 2012. Översiktsplan
- Dorotea, Vilhelmina och Åsele kommuner. 2009. *Södra Lappland Vindkraftsplan – tillägg till översiktsplan för Dorotea, Vilhelmina och Åsele kommuner.*
- Länsstyrelsen i Västerbottens län. 2001. *Riksintresse för naturvård Västerbottens län.* Meddelande 4:2001.
- Länsstyrelsen i Västerbottens län. 2005. *Bevarandeplan för Lögdeälven SE0810433.*
- Länsstyrelsen i Västerbottens län. 2005. *Bevarandeplan för Storrisbergsgrottorna.*
- Länsstyrelsen i Västerbottens län. 2005. *Strategi för formellt skydd av skog i Västerbottens län.*
- Länsstyrelsen i Västerbottens län. 2007. *Skötselplan för Storrisbergsgrottornas naturreservat.*
- Länsstyrelsen i Västerbottens län. 2007. *Skötselplan för Ålidbergets naturreservat.*
- Länsstyrelsen i Västerbottens län. 2008. *Strategi för skydd av havs- och kustmiljöer i Västerbottens län.*
- Länsstyrelsen i Västerbottens län. 2008. *Strategi för skydd och restaurering av sjöar och vattendrag i Västerbottens län.*
- Länsstyrelsen i Västerbottens län. 2008. *Strategi för skydd och restaurering av våtmarker i Västerbottens län.*
- Länsstyrelsen i Västerbottens län. 2009. *Skötselplan för Bastuklumpen naturreservat.*
- Länsstyrelsen i Västerbottens län. 2012. *Kulturmiljöstrategi Strategi och tillståndsbeskrivning för kulturmiljöverksamheten 2012-2014.* Meddelande 17:2012.
- Länsstyrelsen i Västerbottens län. 2013. *Hur mår miljön i Västerbottens län? Uppföljning av miljötillståndet Länsstyrelsens arbete för att nå miljömålen.*
- Nordmalings kommun. 1999. *Översiktsplan.*
- Nordmalings kommun. 2003. *Plan för turismnäringen i Nordmalings kommun.*
- Nordmalings kommun. 2009. *Översiktsplan Samrådshandling.*
- Nordmalings kommun. 2012. *Vision 2020 med tillväxtmålet – 10 000 invånare 2050.*
- Umeåregionen. 2010. *Vindkraft i Umeåregionen, Tillägg till översiktsplan.*
- Umeregionen. 2013. *Strandskydd i Umeregionen med miljökonsekvensbeskrivning MKB. Tillägg till översiktsplan.*
- Åsele kommun. 1991. *Översiktsplan.*
- Åsele kommun. 2013. *Översiktsplan Utställningshandling.*

Information om området t.ex. inventeringar

- Länsstyrelsen i Västerbottens län. 1987. *Inventering av naturgrus över och under grundvat-
tenytan samt restprodukter inom Nordmalings grusförsörjningsområde.*
- Länsstyrelsen i Västerbottens län. 1993. *Våtmarker i Västerbottens län.* Meddelande 1:1993.
- Länsstyrelsen i Västerbottens län. 1993. *Det värdefulla odlingslandskapet. Program för
bevarande av natur- och kulturmiljövärden.* Meddelande 2:1993.
- Länsstyrelsen i Västerbottens län. 1995. *Broar i Västerbottens län.*
- Länsstyrelsen i Västerbottens län. 1998. *Inventering av naturgrus över och under grundvat-
tenytan samt restprodukter inom Åsele och Dorotea grusförsörjningsområde.*
- Länsstyrelsen i Västerbottens län. 1998. *Inventering av naturgrus över och under grundvat-
tenytan samt restprodukter inom Bjurholms grusförsörjningsområde.*
- Länsstyrelsen i Västerbottens län. 2001. *Ängs- och hagmarker i Västerbottens län.* Mede-
delande 1:2001.
- Länsstyrelsen i Västerbottens län. 2004. *Ängs- och betesmarker i Västerbottens län.* Med-
delande 2:2004.
- Länsstyrelsen i Västerbottens län 2006. *Flottningslämningar i Västerbottens län – historisk
översikt och kulturhistoriska värdekriterier.* Meddelande 1:2006.
- Länsstyrelsen i Västerbottens län. 2008. *Historiska dammar i våra levande sjöar och vatten-
drag.* Meddelande 5:2008.
- Länsstyrelsen i Västerbottens län. 2013. *Kulturmiljöer i vatten. Ett kunskapsunderlag om
flottningslämningar, kraftstationer, kvarnar och sågar i Västerbottens län.* Meddelande
5:2013.
- Nordmalings kommun. 2006. *Nordmalings naturguide och fälthandbok.*
- Nordmalings kommun. 2008. *Nordmalings kust, Inventering av planförutsättningar.* Enetjärn
Natur AB.
- Persson, PE. 2005. *Botnia landet som reser sig ur havet.*
- Sveaskog. 2005. *Ekopark Kåringberget.* Folder.
- Vägverket region norr. 2001. *Värdefulla vägmiljöer i Norrbottens och Västerbottens län.*
- Västerbottens geovetenskapliga förening. 2013. *Västerbottniska utflyktsmål med fokus på
berg och jord.* Tidskriften Markkontakt nr 2:2013.
- Västerbottens museum. 1981. *Flottning.* Tidskriften Västerbotten 3:1981.
- Västerbottens museum. 1987. *Sevärd kultur. 108 utflyktsmål i Västerbotten.* Tidskriften
Västerbotten 4:1987.
- Västerbottens museum. 1989. *Geologiska sevärdheter.* Tidskriften Västerbotten 3/4:1989.
- Västerbottens museum. 1994. *Sevärd natur.* Tidskriften Västerbotten nr 4: 1994.
- Västerbottens museum. 1995. *Vägen sju älvar.* Småskrift Sevärt i Västerbottens län nr 7.
- Västerbottens Ornitologiska förening. 1988. *Fåglar i Nordmaling och Bjurholm.* Fåglar i Väs-
terbotten supplement 2.

<http://artportalen.se>
<http://www.asele.se>
<http://www.aselebyar.nu>
<http://www.bjurholm.se>
<http://www.fiskekort.se>
<http://www.friluftsforskning.se>
<http://www.klatterforbundet.se>
<http://www.konstvagen.se>
<http://www.lansstyrelsen.se/vasterbotten>
<http://www.miljomal.nu>
<http://www.nordmaling.se>
<http://www.raa.se>
<http://www.sevart.se>
<http://www.sparfran1000ar.se>
<http://www.sverigeforaren.se>
<http://tempelleden.se>
<http://www.umearegionen.se>
<http://www.vandring.se>
<http://www.visitumea.se>

Namn och datum

Lena Lundevall och Nina Sandvik, 2014-02-17